

Oponentský posudek

Dizertační práce Mgr. Magdaleny Kulijewicz-Nawrot

„Astrocytic changes in a mouse model of Alzheimers disease“

(Praha 2014)

1. Úvod

Předložená dizertační práce má formu díla vytištěného na kvalitním křídovém papíru, svázaného v pevných deskách. Dizertace sestává ze dvou částí: první část tvoří 136 stran vlastního textu, druhou pak kopie tří prací, týkajících se hlavních témat studie, publikovaných v odborných časopisech s IF.

Struktura první části dizertace:

a) za titulní stranou následují *Prohlášení, Acknowledgements a Table of Contents*;
b) vlastní dizertace se skládá z deseti kapitol: 1. *Introduction* (60 stran), 2. *Aims and hypothesis* (1 strana), 3. *Materials and methods* (10 stran), 4. *Results* (28 stran), 5. *Discussion* (12 stran), 6. *Conclusions* (1 strana), 7. *Summary* (2 strany), 8. *Souhrn* (2 strany), 9. *References* (20 stran) a 10. *Publications* (1 strana) – na seznamu jsou uvedeny tři práce, v nichž dizertantka je dvakrát první autorkou (2xIF) a jednou spoluautorkou (1xIF). Text je doplněn 33 obrázky/tabulkami v dokonalém černobílém nebo barevném provedení.

Obsah druhé části dizertace:

Součástí druhé části dizertace jsou kopie tří originálních prací:

1. Kulijewicz-Nawrot M, Syková E, Chvátal A, Verkhatsky A, Rodríguez JJ. Astrocytes and glutamate homeostasis in Alzheimer's disease: a decrease in glutamine synthetase, but not in glutamate transporter-1, in the prefrontal cortex. *ASN Neuro*. 2013 Oct 7;5(4):273-82. doi: 10.1042/AN20130017. IF: 2.357

2. Kulijewicz-Nawrot M, Verkhratsky A, Chvátal A, Syková E, Rodríguez JJ. Astrocytic cytoskeletal atrophy in the medial prefrontal cortex of a triple transgenic mouse model of Alzheimer's disease. *J Anat.* 2012 Sep;221(3):252-62. doi: 10.1111/j.1469-7580.2012.01536.x. IF: 3.638

3. Rodríguez JJ, Yeh CY, Terzieva S, Olabarria M, Kulijewicz-Nawrot M, Verkhratsky A. Complex and region-specific changes in astroglial markers in the aging brain. *Neurobiol Aging.* 2014 Jan;35(1):15-23. doi: 10.1016/j.neurobiolaging.2013.07.002. IF: 6.166

2. Posudek dizertace

Dizertace je napsána velice kvalitní angličtinou i přesto že některé pasáže obsahují data nebo technické termíny. Formální členění textu i dokumentace jsou přehledné a zajišťují dobrou orientaci v celé práci. V textu jsem nenalezl žádné překlepy.

1. Volba tématu

Zvolené téma dizertační práce považuji za velmi vhodné, neboť se jedná o aktuální a klinicky závažnou problematiku s řadou doposud neobjasněných aspektů, k jejichž řešení lze dospět i morfologickými a experimentálními přístupy.

2. Cíl práce

Jako cíl své práce si autorka zvolila studium funkčních a morfologických změn v astroglii v pokusu na zvířeti za pomoci experimentálního modelu Alzheimerovy nemoci (3xTg-AD myš). K dosažení tohoto cíle se zaměřila na a) charakteristiku změn astroglie v mPFC, b) vztah mezi beta-amyloidem a GFAP pozitivními astrocyty v mPFC, c) funkční změny v metabolismu glutamátu v astroglii (glutamin syntetáza a GLT-1), studium vztahů ve strukturách majících vazbu na změny astroglie u AD (hipokampus, entorhinální kůra, mediální prefrontální kůra) a expresi specifických markerů astroglie (GFAP, S100beta a GS) během stárnutí v hipokampu a entorhinální kůře.

3. Metodiky

Imunohistochemická analýza – detekce peroxidázovou reakcí a následná DAB metodika.

Fluorescence – stanovení GFAP pozitivních astrocytů (a vztah k A β), GFAP-GS kolokalizace, single a double direct imunofluorescence.

Stereologie, volumetrie – software Cell Analyst (rekonstrukce 3D obrazu renderováním povrchu buňky a 2D rekonstrukce objemovým renderováním, měření povrchu těl buněk pomocí stereologického programu ImageJ, kolokalizace GS-IR a GFAP-IR astrocytů v mPFC za pomoci konfokálního mikroskopu

Western blot – SDS (PAGE) elektroforéza a detekce proteinů GS a GLT-1

Statistická analýza – GraphPad Prism program, jednocestná ANOVA a lineární regrese

4. Výsledky

Jsou rozděleny v souladu s třemi publikacemi s IF uvedenými v druhé části dizertace. Dělí se na výsledky a) změn tvaru a povrchu astrocytů v 1-5 vrstvě mPFC u kontrol a 3xTg-AD transgenních myší + stanovení intracelulární akumulace A β a vazbě na GFAP, b) stanovení exprese glutamin syntetasy (GS) a glutamátového transportéru (GLT-1) u astrocytů v mPFC u časných a pozdních změn při progresi AD a c) stanovení profilu astroglie v oblastech entorhinální kůry, gyrus dentatus a CA1 imunohistochemicky pomocí GFAP, GS a barvení S100 β v různých časových obdobích vývoje (3, 9, 18 a 24 měsíců).

5. Závěr

-cíl dizertační práce byl stanoven přiměřeně současnému stavu poznání o neuroglii a Alzheimerově nemoci a přiměřeně možnostem a zkušenostem dizertantky;

-použité metodiky, opírající se o dosavadní zkušenosti mateřských i světových pracovišť, byly adekvátní požadavkům řešení a současně i mimořádně náročné pro svoji složitost a množství paralelně sledovaných parametrů;

- dosažené výsledky jednoznačným způsobem rozšiřují a obohacují dosavadní znalosti morfologie, cytoarchitektoniky a imunohistochemie a fyziologie astroglie ve vztahu k Alzheimerově nemoci v experimentu na zvířeti, závěrečná kapitola navíc poskytuje dobré východisko pro pokračování studie směrem k objasnění odlišných metabolických dějů astroglie v oblasti entorhinální kůry v porovnání s gyrus dentatus a CA1 a tím k přispění k odhalení samotného mechanismu stárnutí mozku;

- stanovený cíl práce byl tedy splněn, zvolené téma je nosné, má dobrou šanci na své pokračování a tím na dořešení velké části dosud neúplně známé role astroglie v patogeneze Alzheimerovy nemoci.

3. Připomínky a otázky

K posuzované dizertační práci nemám připomínky

Na závěr svého hodnocení si dovoluji dizertantce předložit následující otázky:

Otázka č.1: Jak vyplývá z grafu na str. 77, obrázek C, u tříměsíčních myší byl povrch pozitivní pro GFAP větší u 3xTG-AD skupiny než u kontrol ve čtvrté vrstvě mPFC. Dále pak na obrázku H objem rovněž čtvrté vrstvy mPFC byl v případě 3 měsíců snížen mnohem méně u 3xTG-AD než u jiných vrstev. Jaké by bylo možné vysvětlení?

Otázka č.2: z grafu na str. 92 vyplývá, že entorhinální kůra v kontrastu s gyrus dentatus a CA1 vykazuje opačný trend z hlediska povrchu, celkového a tělového objemu buněk z hlediska GFAP positivity, což je anatomicky dobře vidět i na obr. 28. Jak by se to dalo vysvětlit v souvislosti s počátkem změn na neuronech u AD za které je právě považována entorhinální kůra? Bylo by možné, že právě absence změn v GS profilech v astroglii entorhinální kůry u starých jedinců by měla za následek zhoršení metabolismu neuronů (díky jakési ztrátě plasticity funkce astroglie)?

4. Závěr

Zcela na závěr je možno uvést, že jsem na základě pečlivého prostudování dizertační práce došel k názoru, že dizertantka svými výsledky jednoznačně prokázala schopnost tvořivé vědecké práce, a to jak samostatně, tak i v kolektivu, skládajícím se z pracovníků zejména experimentálních oborů. Velice pozitivně rovněž hodnotím skutečnost, že kolegyně mgr. Kulijewicz-Nawrot umí ve vědecké práci skloubit metody morfologické, imunohistochemické, stereologické i biochemické a to na současné špičkové úrovni. Jsem proto přesvědčen, že kolegyně mgr. Kulijewicz-Nawrot velmi dobře naplnila všechna kritéria, požadovaná pro završení postgraduálního studia ve svém oboru. Doporučuji proto, aby na základě předložených výsledků a jejich úspěšné obhajoby byl mgr. Kulijewicz-Nawrot udělen, v souladu se zákonnými předpisy, vědecký titul

PhD.

v oboru neurověd.

Praha, 14.2.2014

Doc.MUDr.Petr Zach, CSc.

Ústav anatomie 3. LF UK v Praze